

Награди Човек на годината 2016

Голяма награда

Надежда Цекулова

Две равностойни подгласни награди

Мерал Фаик

Калин Калпакчиев

Специални награди

Специален приз "Цялостен принос" – Андрей Ковачев и Боян Петров

Специален приз "Гражданска доблест" – Лилия Макавеева

Специален приз "Активист на годината" – Стана Илиев

Специален приз "Журналист на годината" – Теодор Спасов

Специален приз "Вдъхновение на годината" – Акушерски кабинет "Зебра"

Специален приз "И сам войнът е войн" – Милена Илиева-Момчилова

НАДЕЖДА ЦЕКУЛОВА ГОЛЯМА НАГРАДА

Надежда Цекулова е дългогодишен журналист в БНР с ресор здравеопазване и бивш член на общественения съвет към Център "Фонд за лечение на деца". През април 2016 г. Главната дирекция "Борба с организираната престъпност" (ГДБОП) и Специализираната прокуратура влязоха във фонда, арестуваха тогавашния директор и още седем служители, и започнаха разследване. Първоначалните внушения бяха, че е действала организирана престъпна група, която е искала подкупи от родители. Ръководството на здравното министерство многократно цитира доклад на инспектората на ведомството като доказателство, че е имало нарушения и злоупотреби, но обвинения все още няма, а бившият директор не е бил потърсен от службите нито веднъж от края на април до октомври.

Работата на фонда се влоши драстично след смяната на ръководството в края на април. Директорът беше сменен, а процесът на взимане на решения за отпускане на средства започна да се забавя и променя. Освен че работи непрозрачно (вече не може да се проследи движението на подадените заявления за лечение - колко случая чакат за разглеждане, колко са решени и т.н.), новото ръководство на фонда силно затрудни достъпа на деца до лечение в чужбина. През последните месеци родители, граждани и вече бивши членове на общественения съвет към него сигнализират за забавено разглеждане на документите, административни пропуски, подменени решения от гласуванията на молбите за финансиране на децата и откази за изпращане за лечение в чужбина.

Надежда Цекулова, като бивш член на обществения съвет на фонда и журналист, лично се ангажира със случая и неуморно коментираше развоя на събитията във фонда както в

медиите, така и в личния си блог. Тезата ѝ е в защита на бившето вече ръководство и изразява остра критика срещу акцията на ГДБОП, подкрепена от здравното министерство. Надежда Цекулова многократно твърди в ефир, че докладът, на базата на който са направени изводите за престъпленията и манипулациите във фонда, не е публично достъпен, нито е бил предоставен на служителите във фонда преди или непосредствено след акцията.

След смяната на ръководството тя помогна на семействата, които срещаха трудности при комуникацията и работата с фонда. Като член на гражданската инициатива “Спаси, дари на...”, занимаваща се с набирането на средства за лечение на болни деца, тя подготвяше публичните становища на инициативата. През 2016 г. Надежда Цекулова организира няколко граждански протеста пред Министерството на здравеопазването, за да алармира гражданите и институциите за нередностите в работата на фонда. Тя също помогна за това да се организират и обединят родителите, които имаха желание да протестират. Не на последно място, нейните журналистически материали се изправят срещу съсипването на може би единствената работеща структура в детското здравеопазване, последна надежда за много родители и деца и са не просто хроника на разрухата, а активен отпор на стремежа на управляващите да премахнат контролиращата и задължаващата към прозрачност роля на гражданите в обществения съвет на фонда, както и в цялата система на здравеопазването.

МЕРАЛ ФАИК ВТОРА ПОДГЛАСНА НАГРАДА

Мерал Фаик е номинирана заради непоколебимата борба, която води в защита правата на животните. През последната година тя се изправи срещу Общинския приют в Кърджали, откъдето бяха спасени десетки кучета, благодарения на организираните от нея акции. Мерал Фаик открито критикуваше Община Кърджали, нейния кмет и общински органи за липсата на политики в областта на защитата на животни, и за системното избиване на бездомни кучета. На базата на проведените акции Фаик многократно констатира сериозни нарушения - лоши материални условия, липса на хигиена и адекватна храна за животните, липса на възможност за лечение и медикаменти, както и цялостно лошо третиране на животните. Фаик споделя следното през 2015 г.: *“Отидем ли, започваме с основните неща, като хранене (понеже до приюта храна не достига), чистене на помещенията, пране на одеялца. Купуваме си лекарства за обезпаразитяване – външно, вътрешно. В момента, в който заловят кучето, те го слагат в клетката и повече не се интересуват какво се случва с него. Натъквали сме се на клетки, наблъскани с по 10 кучета – без вода и без храна.”*

Заради работата си Мерал Фаик започва да получава заплахи за живота и здравето си, както и това на кучетата, за които се грижи, но това не разколебава нейната отдаденост към каузата. В свое интервю тя казва: *„Животните са беззащитни и ние, хората, трябва да се отнасяме отговорно към тях – да се грижим и да ги обичаме, както те нас. Ние обаче сме им длъжници, защото тяхната любов е безрезервна. Колкото и банално да звучи, по*

отношението към животните се съди за цивилизоваността на една нация. А нашата със сигурност не е такава“.

КАЛИН КАЛПАКЧИЕВ ВТОРА ПОДГЛАСНА НАГРАДА

Калин Калпакчиев се застъпваше безотказно за нуждата от дълбока реформа на съдебната власт, противодействаше на опитите за подчиняването ѝ от изпълнителната власт и говореше срещу опасностите пред съдебната независимост. Той бе един от опозиционерите във Висшия събеден съвет (ВСС) и през годината открито се изказваше както в медиите, така и в личния си блог за натиска върху ВСС от страна на прокуратурата и изпълнителната власт, и намесата им в работата на съдебната власт.

След скандала със СМС-ите, при който Лозан Панов, председателят на Върховния касационен съд, оповести за получаването на съобщение, докладващо за случващото се в съвета, което му бе препратено от премиера Бойко Борисов по време на заседание за обсъждане на прекратяването на проверката по "Яневагейт" през януари 2016 г., Калпакчиев беше единственият, който се обяви против отказа на ВСС да се саморазпусне. Той обяви, че *“ВСС трябва да подаде оставка, за да заработят конституционните промени”*. Той бе категоричен, че *“неспазването на правилата от хората, които са призвани да гарантират това, че те ще бъдат спазвани от всички, води до един много опасен деморализиращ ефект. Липсата на доверие в съдебната власт е резултат от дълъг процес от това, че усещането, което е особено важно за независимост на съда у гражданите, е изключително компрометирано. Те не вярват, че съда е независим.”*

През 2016 г. Калпакчиев активно настояваше ВСС да възобнови проверката по "Яневагейт", скандала със записаните разговори между бившите съдийки Владимира Янева и Румяна Ченалова с адвокат Момчил Мондешки. Той открито критикуваше ВСС за неспособността му да прави проверки по казуси, разкриващи зависимости. Калпакчиев застана зад втория пакет изменения на Закона за съдебната власт, като го определи като стъпка в правилната посока, но изрази ясно мнение, че *“прокуратурата не се демократизира, а остава същата безконтролна и всесилна институция, която може да контролира всеки и всичко в разрез с Конституцията”*.

През октомври 2016 г. Калпакчиев поиска оставката на Димитър Узунов, Представляващият член на ВСС, по повод неговото еднолично решение да определи кои членове на съвета ще се срещнат с мисията на европейските прокурори, дошли, за да правят анализ на прокуратурата. Със своята смела и критична позиция Калпакчиев от години играе ключова роля по отношение на съдебната реформа.

АНДРЕЙ КОВАЧЕВ И БОЯН ПЕТРОВ ЦЯЛОСТЕН ПРИНОС

Андрей Ковачев и Боян Петров са наградени заради дългогодишната им отдаденост на каузата за опазване на околната среда. Двамата са сред основоположниците на гражданската инициатива за опазване на Кресненското дефиле от изграждането на магистрала „Струма“ още от края на 90-те години. Именно тази отдаденост постави живота им в опасност на 28 август тази година, когато двамата бяха блъснати от автомобил, докато извършваха проучвания за алтернативните трасета за преминаването на магистрала „Струма“ през Кресненското дефиле.

Андрей Ковачев е еколог от Сдружението за дива природа „Балкани“ и е представител на Коалицията за спасяване на Кресненското дефиле. Боян Петров е зоолог, еколог и алпинист, и работи в Националния природонаучен музей в София. Активно участва в кампании в подкрепа на опазването на защитените територии и биологичното разнообразие в България. Работи още като оценител на проекти в областта на биологичното разнообразие, управление и проучване на защитени територии и е консултант на държавни институции, неправителствени организации, популярни списания и онлайн издания по темите за опазване на природата.

Според тяхна оценка и на други еколози автомагистрала „Струма“ не трябва да минава дори частично през Кресненското дефиле, защото го уврежда. Проучване на прегазените животни през 2004 г. и през 2013 г. показва, че десетократно е нараснал броят на убитите по пътя животни, което в известна степен се дължи и на засиления трафик, откакто са пуснати в експлоатация готовите участъци от „Струма“. В пролома има изключително животинско разнообразие, но заради засиленото автомобилно движение, популацията на животни е намалява сериозно. Проучванията, правени в Кресненското дефиле, показват, че всяка година загиват хиляди екземпляри от над 100 животински вида. Ковачев и Петров активно противодействат на плановете за прокарване на автомагистрала „Струма“ през дефилето, което е сред най-уникалните и ценни в природозащитно отношение райони на страната.

ЛИЛИЯ МАКАВЕЕВА ГРАЖДАНСКА ДОБЛЕСТ

Лилия Макавеева от години защитава правата на ромската общност и отправя критики към абдикиралите от проблема институции. Като изпълнителен директор на асоциация „Интегро“ тя е един от най-дейните активисти, подпомагащи интеграцията на тази изключително маргинализирана общност.

През 2016 г. координираната от Макавеева програма РОМАКТ (съвместна инициатива на Съвета на Европа и Европейската комисия), подпомагаща местните власти за устойчиво адресиране на проблеми на ромската общност, включи 12 нови общини в програмата за подпомагане на ромското включване в трудовия пазар и достъпа до здравеопазване, както и подобряване на инфраструктурата и установяване на трайни взаимоотношения между местните власти и общности. Целта на програмата е изграждане на капацитета на местните и регионални власти за развиване и изпълнение на политики за ромско включване, предоставяйки им работещи методи и инструменти, с чиято помощ те да достигат до общностите, в които живеят техните най-уязвими граждани.

Освен с дейността си, подпомагаща участието на ромската общност в обществения живот, през 2016 г., Лилия организира и доброволци, които направиха медиен мониторинг на българските медии. В резултат от усилията им тя подготви и изпрати редица сигнали до Комисията за журналистическата етика и Комисията за защита от дискриминация, изправяйки се срещу все по-разпространената реч на омразата в България.

СТАНА ИЛИЕВ АКТИВИСТ НА ГОДИНАТА

От години Стана Илиев работи като доброволец за широк спектър правозащитни и хуманитарни каузи, подпомагащи редица маргинализирани групи в България – жени, роми, бежанци и ЛГБТИ общността. Тя е родена и отраснала в Берлин, а от 2008 г. живее в България. От 2011 г. тя е доброволец в организационния комитет на „София Прайд“, където има незаменим принос в координирането и организирането на дискусии политически събития и набирането на международна подкрепа. Освен това по нейна инициатива и под нейно ръководство от 2013 г. насам в София, по случай Международния ден на жената, се провежда инициативата „Извърви километър в нейните обувки“, в която мъже носят дамски обувки на висок ток, за да привлекат общественото внимание върху проблема с насилието над жени в България.

Стана е една от основателките на HERstory – пешеходният тур из центъра на София, наричан още феминистка разходка. През 2015 г. стартира кампанията й „Добре дошъл, човеко“, инициатива срещу расизма, сексизма и хомофобията, която търси да ангажира заведения с това да се обозначат ясно като пространства, които са безопасни и приемащи.

Понастоящем Стана работи за Тръста за социална алтернатива. Има седемгодишен опит в неправителствения сектор, в това число в Българския червен кръст и фондация „Ресурсен център – Билитис“. Дейността и приносът на Стана вдъхновяват към действие и се отличават с гражданска доблест – тя влияе върху съдбите на различни маргинализирани групи и повишава информираността на обществото по техните проблеми. Тя е истински отдаден

доброволец и активист, щедро даряващ от своето време, средства и знания, за да помогне на другите.

ТЕОДОР СПАСОВ ЖУРНАЛИСТ НА ГОДИНАТА

Журито връчва специалната награда „Журналист на годината“ на Теодор Спасов заради материалите му в защита на човешките права. Теодор е журналист на свободна практика. Статиите му често се появяват в Actualno.com и Marginalia.bg. Той е сред журналистите, които не просто отразяват събитията, а се борят със стереотипите в търсене на истината. В коментарите си той представя непопулярни мнения и теми в защита на някои от най-маргинализираните групи в България, включително хората, търсеци убежище, ромите, ЛГБТИ общността. Чрез умело представяне на фактите Теодор образова читателите и разсейва митовете, популярни в българските медии и общество:

Хората използваме етикети, клишета, стереотипи и предразсъдъци, за да изграждаме митове. Митовете ни помагат да възприемем по-лесно света, в който живеем, гледайки го от собствената ни камбанария. Много по-незатормозяващо е да приемеш, че всичко е черно и бяло, отколкото да разсъждаваш задълбочено. Но то не е. Всеки човек е отделна вселена, а етикетите „добър“ или „лош“, „работлив“ или „мързелив“, „красив“ или „грозен“ не обозначават качества. Те са просто етикети.

Теодор се бори за опазване на човешките права, защото знае, че „*тяхното възвръщане е много по-мъчно от опазването им*“. Затова призовава читателите си: „*Никога не позволявайте да ви лъжат, че човешките права, тоест вашите права, са нещо лошо.*“

АКУШЕРСКИ КАБИНЕТ “ЗЕБРА” ВДЪХНОВЕНИЕ НА ГОДИНАТА

Призът „Вдъхновение на годината“ отива при единствената самостоятелна акушерска практика в България с поглед върху специфичните нужди на всяка жена. Мисията на „Зебра“ е да постави жената в центъра на грижите за нейното здраве и да върне на акушерките заслуженото им място при раждането и грижата за бебето и родилката.

През последната година „Зебра“ работи усилено за справяне с дефицитите в родилната грижа и реформа на акушерската грижа, така че акушерката да играе ключова роля в майчиното, репродуктивното и сексуалното здраве на жените в България. През април 2016 г., заедно с „Коалиция за майчино здравеопазване“, „Зебра“ организира кръгла маса на тема „Нужни реформи за оптимизиране на майчиното здравеопазване у нас“. През септември „Зебра“ помогна за случването на международна акушерска конференция в София, в която

взеха участие над 50 делегати от Европа и света. Във фокуса на дискусиите бяха проблемите около въвеждането на акушерски модел на грижа за бременните и раждащи жени в България. През октомври кабинета организира и кампания за ролята на бащата в раждането, с идеята да се променят нагласите в здравната система и обществото по този въпрос.

МИЛЕНА ИЛИЕВА-МОМЧИЛОВА И САМ ВОЙНЪТ Е ВОЙН

Милена Илиева–Момчилова е журналист. Работи в платформата за гражданско участие [MoveBG](#). Тя е отличена за своята всеотдайна и упорита битка в помощ на бездомния човек Иван. От юли месец 2015 г. Милена неуморно се опитва да ангажира институциите, за да помогне на Иван, чието здраве е силно влошено, а животът му — застрашен. За целта тя се обръща към общински, социални, неправителствени структури и служби, прокуратура и Министерството на вътрешните работи. Благодарение на огромните усилия на Милена Иван вече не живее на пазара в „Младост 1“, от ноември месец той е настанен в защитено жилище.

★ *Човек на
Годината
2016* ★

